

**ПУБЛІЧНИЙ ПРОСТІР ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ
ЛОКАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

**PUBLIC SPACE AS A FACTOR
OF LOCAL POLITICAL MANAGEMENT'S DEVELOPMENT**

Хмельников А.О.,
*кандидат політичних наук,
депутат Дніпровської міської ради*

Вивчаються процеси спроможності прийняття політичних рішень локального рівня, які передбачають публічне звернення до громади на основі визначеної процедури та з певними прогнозованими ефектами. Розглядаються можливості представництва інтересів всіх локальних політичних груп в рамках публічного простору, що виступають передумовою експертизи варіантів розвитку громади та її стабільності в мінливих умовах. Розкривається значення публічного простору на тлі процесів децентралізації, яка визначає передумови удосконалення національної моделі локального політичного менеджменту. Встановлюються існуючі потреби виявлення значення публічних просторів як чинників розвитку локальної демократії та удосконалення політичної участі. Обговорюється досягнення цілей розбудови сталої демократії, яке неможливе без підвищення рівня політичної активності громадян на локальному рівні. У статті обґрунтовано, що інтереси розбудови повноцінної локальної демократії вимагають комплексного задіяння механізмів публічної репрезентації політичних поглядів та позицій. З'ясовуються особливості та культурні передумови відстоювання політичного вибору, що передбачають наявність можливостей для вільного висловлення своїх думок, навіть якщо вони відрізняються від основного вектору дискурсу влади. Досліджується здатність мешканців населених пунктів виразити власне ставлення до місцевої політики, яка стає основою для їх оцінки та аналізу з боку зовнішніх політичних суб'єктів. Розкрито основи інтерпретації публічного простору, яка стає частиною інфраструктурного сприйняття державно-владної інформації. Виявляється значення взаємозв'язку нових платформ обговорення локального порядку денного з соціально-демографічними групами на локальному рівні. Встановлено специфіку завдання, яке виходить від пріоритетів забезпечення демократичного політичного різноманіття. Досліджується ступінь управління завданнями локального політичного менеджменту в контексті стимулювання проявів мистецької самореалізації серед жителів міст. З'ясовується ступінь публічної ангажованості мешканців-городян, які отримують опції для обрання власної локальної ідентичності на зміну пострадянській символічній структурі свідомості. Вивчено значення невимушеної, неінспірованої публічної політичної активності, яка сприяє постійному відтворенню самоорганізації політичних спільнот на локальному рівні. Зроблено висновок про результативність демократичних перетворень на локальному рівні в сучасній Україні та її зв'язок з причинами появи «місцевих майданів» як просторів просування загальнонаціонального порядку денного.

Ключові слова: локальний політичний менеджмент, публічний простір, локальний порядок, денний, публічні політичні обговорення прийняття рішень.

The processes of local level political decision-making capacity are studied, which involve a public appeal to the community based on a defined procedure and with certain predicted effects. The possibilities of representing the interests of all local political groups within the framework of public space are considered, which are a prerequisite for the examination of community development options and its stability in changing conditions. The importance of public space against the background of decentralization processes, which determines the prerequisites for improving the national model of local political management, is revealed. Existing needs to identify the importance of public spaces as factors in the development of local democracy and improvement of political participation are established. The achievement of the goals of building sustainable democracy, which is impossible without increasing the level of political activity of citizens at the local level, is discussed. The article substantiates that the interests of building a full-fledged local democracy require the comprehensive involvement of mechanisms of public representation of political views and positions. The specifics and cultural prerequisites for the advocacy of political choice are clarified, which provide opportunities for free expression of one's opinions, even if they differ from the main vector of the discourse of the government. The ability of residents of settlements to express their own attitude to local politics, which becomes the basis for their evaluation and analysis by external political subjects, is studied. The foundations of the interpretation of public space, which becomes part of the infrastructural perception of state-authority information, are revealed. The significance of the relationship between new platforms for discussing the local agenda with socio-demographic groups at the local level is revealed. The specificity of the task, which comes from the priorities of ensuring democratic political diversity, has been established. The degree of management of the tasks of local political management in the context of stimulating manifestations of artistic self-realization among city residents is investigated. The degree of public involvement of city dwellers, who receive options for choosing their own local identity to replace the post-Soviet symbolic structure of consciousness, is clarified. The importance of unforced, uninspired public political activity, which contributes to the constant reproduction of self-organization of political communities at the local level, is studied. A conclusion is made about the effectiveness of democratic transformations at the local level in modern Ukraine and its connection with the reasons for the emergence of "local maidans" as spaces for the promotion of the national agenda.

Key words: local political management, public space, local agenda, public political decision-making discussions.

Постановка проблеми. Розвиток технологій політичного управління в сучасному світі спирається на можливості легітимації публічної влади. Спроможність обґрунтувати прийняття політичних рішень локального рівня передбачає публічне звернення до громади на основі визначеної процедури та з певними прогнозованими ефектами. Публічний простір виступає умовою трансляції політичних меседжів, перебуває у центрі уваги локального політичного менеджменту та його зв'язку з громадою.

Можливості представництва інтересів всіх локальних політичних груп в рамках публічного простору виступають передумовою експертизи варіантів розвитку громади та її стабільності в мінливих умовах. З'ясування значення публічного простору на тлі процесів децентралізації визначає передумови удосконалення національної моделі локального політичного менеджменту. Ситуація російської військової агресії визначає втрати, які має Україна в контексті розвитку міського публічного простору. Вони є досить відчутними внаслідок руйнувань, спричинених ударами по інфраструктурі українських міст. Водночас існує потреба виявлення значення публічних просторів як чинників розвитку локальної демократії та удосконалення політичної участі.

Аналіз публікацій. Тема публічного простору розглядає низка вітчизняних вчених. Серед них М. Грищенко звертає увагу на публічний простір міста як об'єкт соціологічного дослідження [2], М. Каращук аналізує політику як простір публічного змагання за Владу [4], В. Колтун з'ясовує місце публічного простору українських міст у системі глобалізованого світу [5], В. Котковський досліджує європейський адміністративний простір в контексті нових принципів публічного врядування [6], С. Лукін виявляє особливості публічного простору міста як інструмент вивчення емпіричного прояву трансформаційних змін суспільства [8]. Однак, наукову спільноту цікавить взаємозв'язок публічного простору як чиннику перетворення сучасного локального політичного менеджменту.

Метою статті є встановлення значення публічного простору як чинника розвитку локального політичного менеджменту в сучасній Україні. Завданням статті є виявлення потенціалу модернізації сучасних публічних просторів в контексті розвитку локальної політичної участі.

Основний зміст. Проблематика публічного простору виходить за межі соціальних та культурних передумов життєдіяльності громади. Сучасні країни сталої демократії активно трансформують локальний порядок денний на основі публічної презентації локальних політичних інтересів. В. Філіпчук на основі аналізу сучасного стану суспільства слушно вважає, що «шлях так зва-

ної «консенсусності», яка давно перетворилася в прагматичні змови еліт, що є, до того ж, недовготривалими, не допоможе принципово розв'язати питання побудови власної держави. Отже, перетворення України на державу, яка не лише декларує або намагається збудувати, а вже реально досягла певного стану демократичної правової держави, потребує не лише трансформації певних державних інституцій, але й подальшого проведення адміністративної реформи, всеохоплюючої інституційної розбудови. Необхідним у цьому контексті є формування реальної політичної нації та громадянського суспільства, без яких демократичні перетворення стають неможливими» [11, с. 57].

Порядок денний сталої демократії відрізняється від порядку денного суспільства, що розвивається. Водночас досягнення цілей розбудови сталої демократії неможливе без підвищення рівня політичної активності громадян на локальному рівні. В. Філіпчук справедливо підкреслює, що «на відміну від громадянського суспільства західного типу, основою якого є самодостатній так званий «середній клас», громадянське суспільство в Україні перебуває лише на черговому етапі свого становлення й розвитку, який, враховуючи кризові явища у світовій економіці, повільність реформування української економіки та інертність суспільної свідомості, може розтягнутися на невизначений час. Така ситуація зумовлює як мінімум три варіанти перспектив щодо побудови громадянського суспільства» [11, с. 58]

Неоднозначність розуміння політичної публічності породжує різні підходи до розуміння значення публічного простору на локальному рівні. Трансформаційна природа політичної публічності в Україні спонукає розглядати публічний простір як рису або явище, притаманне в тому числі авторитарним державами. Натомість інтереси розбудови повноцінної локальної демократії вимагають комплексного задіяння механізмів публічної репрезентації політичних поглядів та позицій. В. Філіпчук аргументовано зауважує, що «публічність існує й за авторитарних режимів і не може вважатися лише ознакою демократії. Тобто побудова демократичного суспільства передбачає особливу організацію політичної комунікації для того, щоб публічність діяла певним чином. Політична публічність дає суспільству можливість висловлюватися, а державі – законність відкидати це чи, навпаки, приймати. Тією мірою, якою ці функції виконуються, можна говорити у нормативному розумінні про успішність політичної публічності як особливої форми політичної комунікації» [11, с. 61].

Публічний простір є одним з провідних елементів локальної «політичної інфраструктури». Його значення формується не лише на основі

місцевих традицій політичного самовизначення, але й на основі деліберативних практик провідних країн світу. Культурні передумови відстоювання політичного вибору передбачають наявність можливості для вільного висловлення своїх власних думок, навіть якщо вони відрізняються від основного вектору дискурсу влади. Це істотно суперечить архаїчній (аграрній) традиції. М. Борисенко доречно вказує, що «з появою міст та особливого міського способу життя сакральний статус дому не зник, він просто набуває нових рис. В аграрному світі із житловими спорудами пов'язано багато різноманітних специфічних ритуалів, забобонів, замовлянь тощо. Господар, а в більшості випадків господиня, використовує цілий комплекс магічних дій для захисту свого дому від стороннього негативного впливу» [1, с. 304].

Об'єднуючи потенціал публічного політичного простору локальної громади, локальний політичний менеджмент вирішує завдання формування політичної участі та підвищення рівня політичної освіти громадян. Здатність мешканців населених пунктів виразити власне ставлення до місцевої політики стає основою для їх оцінки та аналізу з боку зовнішніх політичних суб'єктів. «Що більшою є концентрація населення, тим важливіше для господарів захистити своє приватне середовище. Для цього в урбанізованому просторі використовують не замовляння та магію, а цілий ряд архітектурно-будівельних прийомів, що і вплинуло на планування міського житла», вважає сучасний український науковець [1, с. 305].

Крім суто традиційних мотивацій функціонування публічного простору, існують політико-функціональні чинники, які обґрунтовують його розвиток та функціонування. В сучасній Україні здійснюється удосконалення національної моделі публічного врядування. Публічний простір стає частиною інфраструктури сприйняття державно-владної інформації. Згідно з поглядами М. Лашкіної, «в державному управлінні в Україні існує велика проблема інформаційного забезпечення та просування політики держави. Процеси спілкування, роз'яснення політики, дій уряду та влади в цілому є розмитими, не систематизованими, спонтанними та часто не прогнозованими щодо їх наслідків. За роки незалежності в сфері державної комунікативної політики (а ми під комунікативною політикою розуміємо – діяльність уряду, органів державної влади, правлячої еліти з просування й роз'яснення своєї політики та спілкування з громадськістю, ЗМІ, народом взагалі) відбулися певні зрушення щодо демократизації процесів взаємодії, зокрема із засобами масової інформації, громадськими організаціями тощо» [7, с. 10].

Функціонал публічного простору розширюється внаслідок збільшення значення інформаційних технологій. Сучасні цифрові технології стають основою для перетворення форм політичної участі. У зв'язку з цим на локальному рівні мають

з'явитися нові платформи обговорення локального порядку денного. М. Лашкіна справедливо вважає, що «найпростіша модель комунікації включає у себе три компоненти – повідомлення (дію, наповнену для інших тим чи іншим інформативним змістом), інформацію, що її вкладає у повідомлення адресат, та розуміння повідомлення адресатом, тобто самостійне виокремлення ним для себе тієї чи іншої інформації. Кожна така комунікація для того, щоб мати своє продовження в інших комунікаціях, а в більшому сенсі, щоб продовжувало існувати суспільство має бути достатньо зрозумілою для її учасників. Таке розуміння можливе лише тоді, коли дана комунікація має рекурсивний (зворотній, повторний) смисловий зв'язок з попередніми комунікаціями» [7, с. 15].

Однією з потужних мотивацій і стимулювання розвитку публічних просторів слід вважати прагнення індивідів та груп локальної громади до самореалізації в публічному мистецтві. Надати можливість молодіжним та іншим соціодемографічним субкультурам реалізуватися в публічному просторі – є одним з провідних завдань локального політичного менеджменту. Це завдання виходить від пріоритетів забезпечення демократичного різноманіття періоду політичного постмодерну. На думку М. Лашкіної, «сучасні інформаційні технології й розвиток засобів комунікації створюють великі можливості для покращення інформаційного забезпечення та просування ідей державної політики. Виникає феномен нових соціальних відносин, так званого постмодерного суспільства, й нових комунікативних форм, зокрема, «конвергентна інтерактивна комунікація» – різновид необмеженого в часі і просторі, багатостороннього інформаційного взаємообміну, в якому відбувається зближення або злиття функцій, каналів, засобів, форм та типів відносин між учасниками комунікації» [7, с. 18].

Мистецький публічний простір відіграє значну роль у формуванні локальної політичної ідентичності. Це питання є вкрай важливим для створення умов для об'єднання різних етнокультурних спільнот в межах громади. Згідно з А. Єфімовою, «публічне мистецтво – “public art” – вважається одним із головних феноменів у культурі другої половини ХХ – початку ХХІ ст., який багато в чому сформував сприйняття сучасного мистецтва широкою аудиторією, визначивши його роль в оформленні нового «суспільного простору» і місце в соціумі в цілому. Це своєрідна форма існування сучасного мистецтва поза художніми інституціями, у відкритому суспільному просторі» [3, с. 95].

Продуктування конкурентоздатного цифрового контенту в рамках локального публічного простору є ознакою рівня розвитку локальної громади як такої. Завданнями локального політичного менеджменту є стимулювати прояви мистецької самореалізації серед жителів міст. А. Єфімова, проаналізувавши

особливості відображення сучасних мистецьких практик в Інтернет-просторі стверджує, що «суттєвим джерелом дослідження феномену публічного мистецтва в Україні стали саме електронні ресурси, які поступово становлять альтернативу друкованим виданням» [3, с. 100].

Ознакою локальної політичної автентичності є конкуренція символічного культурного самовиразу всередині громади. Публічний простір надає цим проявам загального та об'єднуючого змісту. Мешканці-городяни навіть у віртуальному цифровому вимірі отримують «опції» для обрання власної локальної ідентичності на зміну пострадянської символічної структури свідомості. На думку А. Єфімової «Інтернет є найбільшим джерелом отримання інформації, що висвітлює різнобічні аспекти досліджуваного нами явища. Аналіз веб-сторінок, що найповніше репрезентують віртуальний зріз практик публічного мистецтва, продемонстрував наявність широкого спектру інформаційних ресурсів та ще раз підкреслив, що в умовах глобалізованого інформаційного суспільства дослідження сучасної культурно-мистецької проблематики без використання електронних ресурсів є практично неможливими» [3, с. 100].

Таким чином, формування та реструктуризація публічних просторів локальної громади в сучасних умовах є актуальним завданням для локального політичного менеджменту. Ці процеси відкривають шлях до багатьох важливих передумов консолідованої демократії. Невимушена, неінспірована, самоорганізована політична активність сприяє постійному відтворенню публічних політичних спільнот на локальному рівні.

Висновки. Таким чином, публічний простір отримує більше широке значення, ніж урбаністична та архітектурна інновація, спрямована на створення умов для соціального спілкування. Політичне значення локальних публічних просторів проявляється як чинник легітимації локальної демократії та забезпечення політичної гомогенності локальної громади. Демократичні перетворення на локальному рівні в сучасній Україні з причиною появи місцевих майданів як просторів просування загальнонаціонального порядку денного.

На сучасному етапі вимоги децентралізації зумовлюють динаміку інституалізації локальних публічних просторів як місць представництва локальних політичних інтересів, а також вимог та прагнень громадян.

Локальні публічні простори в практиці розвитку держав сталої демократії набувають статусу майданчиків вільного обговорення проблем, які цікавлять широкий загал громадян. Саме цей різновид політичного представництва та його політичного залучення є актуальним для посилення взаємозв'язку між владою та громадою в Україні. Він має перспективу для реалізації принципів прозорості, толерантності, громадянської ініціативи. За умови наявності розгалуженої мережі публічних просторів локальний політичний менеджмент отримує можливості безпосереднього спілкування з політичною громадськістю в рамках пошуку вартих уваги альтернативних моделей розвитку. Ці питання є основою для подальшого наукового пошуку за тематикою даної статті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Борисенко М. В. Приватний та публічний простір житлового середовища в процесі модернізації побуту городян України в другій половині XIX–XX ст. *Література та культура Полісся*. 2012. Вип. 69. С. 304–313.
2. Грищенко М. Публічний простір міста як об'єкт соціологічного дослідження. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія*. 2016. Вип. 1. С. 31–38.
3. Єфімова А. Практики «публічного мистецтва» та їх відображення в Інтернет-просторі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Культурологія. 2012. Вип. 10. С. 93–101.
4. Каращук М. Г. Політика як простір публічного змагання за Владу *Держава і право. Серія: Політичні науки*. 2017. Вип. 78. С. 120–131.
5. Колтун В. С. Публічний простір українських міст у системі глобалізованого світу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2018. Т. 29(68), № 1. С. 200–204.
6. Котковський В. Р. Європейський адміністративний простір: нові принципи публічного врядування. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 3. С. 200–205.
7. Лашкіна М. Г. Нові підходи до комунікації в публічному просторі державного управління. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 1. С. 10–18.
8. Лукін С. Ю. Публічний простір міста як інструмент вивчення емпіричного прояву трансформаційних змін суспільства. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 2. С. 47–51.
9. Радіонова Л. Публічний простір міста в соціально-філософській перспективі: методологія дослідження. *Схід*. 2013. № 6. С. 273–277.
10. Тищенко І. М. Міський публічний простір: підходи до визначення. *Магістеріум. Культурологія*. 2015. Вип. 59. С. 26–33.
11. Філіпчук В. Інституціоналізація публічного простору в Європейському Союзі: досвід для України. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2013. № 2. С. 56–64.
12. Хижняк О. В. Публічна сфера як простір колективної соціальної дії в умовах інформаційної демократії. *Нова парадигма*. 2014. Вип. 119. С. 206–215.